

ג. "טריפה" שהרג בפני עדים, אין מחייבים אותו מיתה, כי עדותם של עדים אלו היא "עדות שאי אתה יכול להזימה", שאם תקבל את העדות על מנת להרוג את הרוצח שהוא טריפה, ואחר כך יוזמו העדים, הרי לא נהרוג את העדים, משום "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" [דברים יט ט] כי הם זממו להרוג "גברא קטילא" בלבד.

היות שאי אפשר להעניש את העדים אם תוזם עדותם, ממילא מעיקרא אי אפשר לקבל את עדותם, ונמצא שטריפה שהרג פטור. (4)

דאי לא תימא הכי [היכא דלא אפשר, לא אפשר] ותאמר: אי אפשר לפטור אותו לגמרי, ולענין חבלה — בעל כרחך ממון הוא משלם.

איך תתקיים סברתך לענין רציחה, באדם "טריפה" שהרג את השלם, שהרי התורה אמרה [שמות כא יב]: "מכה איש ומת — מות יומת", ואת הטריפה אי אפשר להרוג, כי הוא "גברא קטילא", ועדות שמעידים עליו "עדות שאי אתה יכול להזימה" היא, ואינה עדות? ומאי עבדינן ליה? (5)

אלא על כרחך, אמרינן: היכא דאפשר — לקיים את דין התורה — אפשר, והיכא דלא אפשר — לא אפשר, ופטרינן ליה לגמרי.

נפש תחת נפש", והרי הטריפה הוא "גברא קטילא" ואין נפשו חשובה כנפש הנהרג, אם כן תיקשי: איך יתקיים מקרא זה בטריפה שהרג את השלם!?

אך לשון "מאי עבדינן ליה" משמע שהקושיא היא שאין עושים לו כלום, לפיכך פירש רש"י

אני מקיים במקרה זה "עין תחת עין"?

אלא על כרחך אתה אומר: "עין תחת עין" — ממון.

ואם תאמר: לעולם "עין תחת עין" — ממש, כאשר אפשר לסמא את עינו, אבל סומא שסימא ישלם ממון.

כך אי אפשר לומר, כי לדבריך, דינו של החובל משתנה מאדם לאדם, והרי התורה אמרה: "משפט אחד יהיה לכם" — משפט השוה לכולכם. ובעל כרחך אתה אומר: "עין תחת עין" — ממון, בכל אדם.

אמרי [שאלו] בני הישיבה: ומאי קושיא היא זו!?

דלמא, לעולם "עין תחת עין" — ממש והיכא דאפשר לקיים בו את המקרא כפשוטו, אפשר, ומסמאים את עינו, והיכא דלא אפשר לסמא את עינו לא אפשר, ופטרינן ליה לגמרי!?

א. אדם ההורג את ה"טריפה" [כגון אדם שניקב הושט שלו או קרום המוח] פטור ממתה, כי הנרצח הוא "גברא קטילא" [נחשב כמת] ואי אפשר לחייב על הריגתו.

ב. "עדות שאי אתה יכול להזימה" כלומר כל עדות שאי אפשר להזים את העדים ולהענישם — אינה עדות.

4. ואם הטריפה הרג בפני הדין, הורגים אותו משום "ובערת הרע מקרבך" [דברים יג ו] — סנהדרין עז א.

5. א. רש"י. והנה בפשוטו היה אפשר לפרש את קושיית הגמרא כך: היות והתורה אמרה, "ונתתה